

Hallituksen toimintasuunnitelma

OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI

– sosiaalisesti, taloudellisesti
ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Valtioneuvoston julkaisu 2019:27

Hallituksen toimintasuunnitelma

Osallistava ja osaava Suomi

– sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Valtioneuvosto

ISBN: 978-952-287-789-5

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvosto	7.10.2019	
Julkaisun nimi	Hallituksen toimintasuunnitelma Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtioneuvoston julkaisuja 2019:27		
ISBN PDF	978-952-287-789-5	ISSN PDF	2490-0966
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5		
Sivumäärä	48	Kieli	Suomi
Asiasanat	toimintasuunnitelma, hallitusohjelma, ilmiökokonaisuudet		
Tiivistelmä Hallituksen toimintasuunnitelmassa on hallitusohjelman strategisten kokonaisuuksien keskeiset poikkihallinnolliset tavoitteet ja toimenpiteet sekä vastuutus ja aikataulut. Jäsennys: Kestävä talous. Talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen: ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä talouskasvu, korkea työllisyys ja kestävä julkinen talous. Hiilineutraalius ja luonnon monimuotoisuus. Hiilineutraaliutta tavoitellaan päästövähennystoimilla ja hiilinieluilla. Monimuotoisuutta turvaa uusi luonnonsuojelulainsäädäntö. Suomi kokoaan suurempi maailmalla. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Pariisin ilmastopöytäkirja ja Agenda 2030 ovat perustana kansainväliselle yhteistyölle. Turvallinen oikeusvaltio. Suomen on huolehdittava sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta, oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta ja arjen turvasta. Elinvoimaisuus. Tavoitteena on Suomi kansainvälisen osaamisen ja innovaatioiden kärkimaana. Kansainvälinen kasvu ja vahva yrittäjyyspolitiikka monipuolistavat elinkeinorakennetta ja luovat kestävä kasvun edellytyksiä. Luottamus ja tasa-arvoiset työmarkkinat. Olennaista on yritysten kilpailukykyyn parantaminen ottaen huomioon työntekijöiden koulutus ja osaaminen, tuotekehitys ja investoinnit sekä työllistämiseen tähtäävät palvelut ja yrittäjyyteen kannustaminen. Oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus. Hyvinvointimallin ydintä ovat yhdenvertaisuus, hyvinvointi- ja koulutuspalvelut, sosiaalinen liikkuvuus ja kansalaisyhteiskunta. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi. Koulutus- ja osaamistason nousua, oppimiseröjen kaventumista ja koulutuksellista tasa-arvoa tavoitellaan kaikilla kouluasteilla. Keinot kohdistuvat koko koulutusjärjestelmään ja sen kehittämiseen. TKI-toimintaympäristön parantamiseen panostetaan.			
Kustantaja	Valtioneuvosto		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådet	7.10.2019	
Publikationens titel	Regeringens handlingsplan Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle		
Publikationsseriens namn och nummer	Statsrådets publikationer 2019:27		
ISBN PDF	978-952-287-789-5	ISSN PDF	2490-0966
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5		
Sidantal	48	Språk	Finska
Nyckelord	handlingsplan, regeringsprogram, fenomenbaserade helheter		
Referat	<p>Referat</p> <p>I regeringens handlingsplan ingår centrala förvaltningsövergripande mål och åtgärder för de strategiska helheterna i regeringsprogrammet samt ansvar och tidtabeller. Disposition:</p> <p>En hållbar ekonomi. Målet för den ekonomiska politiken är att öka välfärden: en ekologiskt och socialt hållbar ekonomisk tillväxt, en hög sysselsättning och en hållbar offentlig ekonomi.</p> <p>Klimatneutralitet ja biologisk mångfald. Koldioxidneutralitet eftersträvas genom utsläppsminskningståtgärder och kolsänkor. Mångfalden tryggas genom den nya naturvårdslagstiftningen.</p> <p>Finland – större än sin storlek i världen. Det centrala för utrikes- och säkerhetspolitiken är arbete för de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen, demokrati, fred, frihet, tolerans och jämställdhet. Klimatavtalet från Paris och Agenda 2030 utgör grunden för det internationella samarbetet.</p> <p>En trygg rättsstat. Finland måste se om sin inre och yttre säkerhet, se till att rättsstatsprincipen följs och att vardagen är trygg.</p> <p>Livskraft. Målet är att Finland ska vara ett ledande land i fråga om internationell kompetens och innovationer. Den internationella tillväxten och en stark företagsamhetspolitik diversifierar näringsstrukturen och skapar förutsättningar för hållbar tillväxt.</p> <p>Förtroende och en jämlik arbetsmarknad. Det är väsentligt att förbättra konkurrenskraften för företag med beaktande av de anställdas utbildning och kompetens, produktutveckling och investeringar, sysselsättningsfrämjande tjänster och uppmuntrande av företagande.</p> <p>Rättvisa och likabehandling. Kärnan i välfärdsmodellen är likabehandling, välfärds- och utbildningstjänster, social rörlighet och det civila samhället.</p> <p>Kunnandets, bildningens och innovationernas Finland. En höjning av utbildnings- och kompetensnivån, minskade skillnader i lärande och utbildningsmässig jämlikhet eftersträvas på alla skolstadiet. Åtgärderna gäller hela utbildningssystemet och utvecklingen av det. Det görs satsningar på att förbättra förhållandena för forskning, utveckling och innovationer.</p>		
Förläggare	Statsrådet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Finnish Government		7 October 2019
Title of publication	Government Action Plan Inclusive and competent Finland – a socially, economically and ecologically sustainable society		
Series and publication number	Publications of the Finnish Government 2019:27		
ISBN PDF	978-952-287-789-5	ISSN (PDF)	2490-0966
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-789-5		
Pages	48	Language	Finnish
Keywords	action plan, government programme, themes		
<p>Abstract</p> <p>The Government Action Plan sets out the main objectives and measures for the strategic themes of the Government Programme, along with the timetables for these and the names of the ministries responsible. The objectives and measures reach across ministerial boundaries. The plan is broadly structured in the following way:</p> <p>Finland as a sustainable economy. The aim of economic policy is to increase wellbeing and prosperity. This means ecologically and socially sustainable economic growth, high employment and sustainable public finances.</p> <p>Carbon neutral Finland that protects biodiversity. Carbon neutrality will be pursued with emissions reduction measures and carbon sinks. New legislation on nature conservation will protect diversity.</p> <p>Globally influential Finland. The promotion of human rights, the rule of law, democracy, peace, freedom, tolerance and equality is central to Finland's foreign and security policy. The Paris Agreement and the 2030 Agenda for Sustainable Development form the foundation for global cooperation.</p> <p>Safe and secure Finland built on the rule of law. Finland must ensure internal and external security, respect for the rule of law, and people's everyday safety and security.</p> <p>Dynamic and thriving Finland. Finland aims to be a global leader in skills and innovation. International growth and a strong entrepreneurship policy can diversify business structures and create opportunities for sustainable growth.</p> <p>Finland built on trust and labour market equality. Improving business competitiveness is essential and must focus on employee education and skills, product development and investment, services that seek to boost employment, and incentives for entrepreneurship and self-employment.</p> <p>Fair, equal and inclusive Finland. The core of the welfare model consists of non-discrimination, services in health and wellbeing, social mobility and civil society.</p> <p>Finland that promotes competence, education, culture and innovation. A rise in the level of education and competence, a reduction in the differences in learning outcomes, and an increase in educational equality will be sought at all educational levels. The measures taken will concern the entire education system and its future development. A strong focus will also be placed on improving the research, development and innovation environment.</p>			
Publisher	Finnish Government		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1 Johdanto	9
Hallituksen ensimmäinen toimintasuunnitelma.....	10
Hallituksen toimintasuunnitelman seuranta ja viestintä.....	10
Hallituksen iltakoulut	10
Ministerivaliokunnat ja ministerityöryhmät	10
Vaikuttavuus ja viestintä	11
2 Kestävän talouden Suomi	12
3 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	15
3.1 Asuntopolitiikka.....	19
4 Suomi kokoaan suurempi maailmalla	20
4.1 Eurooppa-politiikka	23
5 Turvallinen oikeusvaltio Suomi	25
5.1 Oikeusvaltion kehittäminen	27
5.2 Puolustuspolitiikka	29
6 Elinvoimainen Suomi	30
6.1 Liikenneverkon kehittäminen	32
6.2 Maatalous	33
7 Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi	35
8 Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi	38
8.1 Sosiaali- ja terveystalouden rakenneuudistus	40
8.2 Sosiaaliturvan uudistaminen	40
9 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi	42
9.1 Kulttuuri, nuoriso ja liikunta-asiat	45
10 Ohjaustavat	46
10.1 Omistajapolitiikka	46
10.2 Maailman paras julkinen hallinto	46

1 Johdanto

Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelma tavoittelee sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää Suomea. *Sosiaalinen kestävyys* on sitä, että kannamme vastuuta toinen toisistamme ja yhteisestä tulevaisuudesta. Luottamus ihmisten kesken ja yhteiskunnan toimijoiden välillä on edellytys sosiaalisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamiselle. *Kestävä talous* nojaa työllisyysasteen nostamiseen ja työn tuottavuuden vahvistumiseen. Suomen menestyminen riippuu kyvystämme hyödyntää muutoksen tarjoamia mahdollisuuksia ja kehittää olemassa olevia vahvuksiamme. *Ekologisesti kestävä* Suomi näyttää tietä ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa.

Hallitus on asettanut talouspolitiikan neljä keskeistä tavoitetta, jotka ohjaavat hallituspolitiikkaa ja hallitusohjelman kahdeksaan strategiseen kokonaisuuteen sisältyvien keinojen toimeenpanoa.

- Työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin ja työllisten määrä vahvistuu vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä
- Normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023
- Eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät
- Suomi kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä

Suomi 2030 on sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen yhteiskunta

Hallitus on ohjelmassaan tehnyt kansalaisille seuraavat lupaukset politiikan uudistamisesta:

1. Lupaus hallinnon jatkuvasta oppimisesta
2. Lupaus uudeltaisesta vuorovaikutuksesta
3. Lupaus pitkän aikavälin politiikasta
4. Lupaus tietopohjaisesta politiikasta
5. Lupaus syrjimättömyydestä
6. Lupaus sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta

Hallituksen ensimmäinen toimintasuunnitelma

Tämä asiakirja on pääministeri Rinteen hallituksen ensimmäinen toimintasuunnitelma, joka sisältää hallitusohjelman ilmiökokonaisuuksien keskeiset poikkihallinnolliset tavoitteet ja toimenpidekokonaisuudet. Toimintasuunnitelmassa on määritetty eri toimenpiteiden valmisteluun ja toteutukseen osallistuvat ministeriöt. Hallituksen toimintasuunnitelman lisäksi hallitusohjelmassa on merkittävästi muita toimenpiteitä, joiden toimeenpano ja seuranta tapahtuvat ministeriötasolla. Toimintasuunnitelma ei korvaa miltään osin hallitusohjelmaa. Hallitus sitoutuu valtiontalouden menoja koskevaan kehysmenettelyyn. Hallitusohjelman mukaisia ja muita toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin, kuin se on kehysten puitteissa mahdollista.

Hallituksen toimintasuunnitelman seuranta ja viestintä

Hallituksen iltakoulut

Toimintaympäristön kehittymiseen liittyvää tilannekuvaa sekä hallituksen toimintasuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden vaikuttavuutta keskeisten strategisten tavoitteiden osalta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti hallituksen yhteisissä iltakouluissa. Hallitus päättää arvionsa perusteella seuraavan vaiheen toimenpiteistä.

Ministerivaliokunnat ja ministerityöryhmät

Valtioneuvostolla on neljä lakisääteistä *ministerivaliokuntaa*: ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta, EU-ministerivaliokunta, raha-asiainvaliokunta ja talouspoliittinen ministerivaliokunta. Valiokunnilla on keskeinen rooli hallituspolitiikan johtamisessa.

Valtioneuvoston asettamat *ministerityöryhmät* ohjaavat hallitusohjelman toimeenpanoa liittyen työllisyyden edistämiseen, ilmasto- ja energiapolitiikkaan, sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseen, osaamiseen, sivistykseen ja innovaatioihin, lapsi- ja nuorisopolitiikkaan sekä oikeusvaltion kehittämiseen ja sisäiseen turvallisuuteen. Ministeriryhmät vastaavat asiakokonaisuuksiensa mukaisesti toimintasuunnitelmaan sisältyvien tavoitteiden ja keinojen valmistelun ja toimeenpanon ohjauksesta.

Vaikuttavuus ja viestintä

Hallitusohjelman toimeenpanoa ja vaikuttavuutta seurataan hallitusohjelman tavoitteiden ja niihin liittyvien mittareiden avulla. Mittarit valmistellaan syksyn 2019 kuluessa. Hallitus kiinnittää erityistä huomiota päätösten vaikutuksiin pitkällä aikavälillä. Perinteisten taloudellisten mittarien tukena ja rinnalla päätöksenteon valmistelun tukena hyödynnetään mittareita, jotka kuvaavat taloudellista, ekologista ja sosiaalista hyvinvointia. Hallituksen toimintasuunnitelman etenemisestä laaditaan toteutumaraportti noin kaksi kertaa vuodessa. Toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen kehityksen seuranta toteutetaan verkkoalustalla.

Hallitusohjelman toteuttamisesta viestitään hallituksen hyväksymän viestintästrategian mukaisesti. Viestintä on avointa, kiinnostavaa ja vuorovaikutteista, ja päätavoitteille tiivistetään yhteiset strategiset viestit ja luodaan yhteinen visuaalinen ilme. Hallitusohjelman keskeisten tavoitteiden viestintää, mukaan lukien ministerityöryhmät, johdetaan VNK:n viestintäosastolla tiiviissä yhteistyössä ministeriöiden viestintäyksiköiden ja kanslian strategiaosaston kanssa. Viestinnästä raportoidaan säännöllisesti hallitukselle.

2 Kestävän talouden Suomi

Talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Se tarkoittaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä talouskasvusta, korkeasta työllisyydestä ja kestävästä julkisesta taloudesta. Toimiva hyvinvointivaltio ja infrastruktuuri, koulutus, tutkimus sekä tiivis kiinnittyminen maailmantalouteen ovat Suomen taloudellisen menestyksen ja kasvun perusta. Korkea työllisyys edellyttää toimivia työmarkkinoita, aktiivista työllisyyspolitiikkaa ja vaikeasti työllistyvien pääsyä työmarkkinoille.

Erityinen huomio kiinnitetään siihen, että investointiympäristö on Suomessa houkutteleva. Pidämme huolta teollisuuden kilpailukykyä. Hallitus kannustaa yrittäjyyteen. Yhteiskunnan tulee pitää huolta yrittäjyyden kannusteista ja yritysten kannusteista työllistää. Kunnianhimoinen, johdonmukainen ja ennakoitava ilmasto- ja ympäristöpolitiikka luo vakaan investointiympäristön, mikä on mahdollisuus suomalaisille yrityksille ja työllisyydelle.

Hallituskauden keskeiset talouspolitiikan tavoitteet:

1. Työllisyysaste nostetaan 75 %:iin ja työllisten määrä vahvistuu vähintään 60 000 henkilöllä v. 2023 loppuun mennessä
2. Normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa v. 2023
3. Hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät
4. Hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä

Tavoite 1

Työllisyysaste nostetaan 75 %:iin ja työllisten määrä vahvistuu vähintään 60 000 henkilöllä v. 2023 loppuun mennessä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
<i>Yksityiskohtaisemmat keinot löytyvät pääosin luvusta 6 Elinvoimainen Suomi ja 7 Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi</i>			
Hallitus käynnistää toimista kolmikantaisen valmistelun, jonka piiriin kuuluvat ainakin työttömyysturvan uudistaminen ja siihen liittyvät työvoimapolitiittiset toimet, vaikeasti työllistettävien ryhmien työllisyyden parantaminen sekä paikallinen sopiminen.	Työttömyysturva: STM Muut: TEM	OKM, VM	Hallituksen väliarvio 1/2020 Lisälinjaukset kehysriihessä 2020 ja budjetti-riihessä 2020
Maahanmuuttaneiden työmarkkina- valmiuksia parannetaan ja erityisesti osaavan työvoiman työperusteista maahanmuuttoa lisätään.	TEM	UM, SM, OKM	Työmarkkinavalmiuksien parantaminen on jatkuvaa toimintaa. Talent Boost -ohjelma 2/2020
Korkeakoulutuksen saaneiden työmarkkinoille tuloa nopeutetaan.	OKM	TEM, VM	6/2020 osana korkeakoulujen sopimusneuvottelujen valmistelua
Hallitus toteuttaa vaalikauden aikana kerta- luontoisen tulevaisuusinvestointiohjelman. (liittyy myös tavoitteisiin 2–4 alla)	VM	TEM (vaikuttavuus- arviot) ja muut ministeriöt	Ensimmäisen vaiheen määrärahanostuksista päätetty 7.10.2019. Jatkotoimeenpanosta päätetään 2020 budjetti-riihessä. Osana JTS- ja TA-prosesseja seurataan omaisuustulojen toteutumista.
Varmistetaan Suomen houkuttelevuus investointiympäristönä sekä huolehditaan teollisuuden kilpailukyvästä ja yrittäjyyden kannusteista ja yritysten kannusteista työllistää.	VM	TEM ja muut ministeriöt	Arvioidaan puolivälitarkastelussa.

Tavoite 2

Normaalin kansainvälisen talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa v. 2023

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Sosiaali- ja terveystalouden sekä muun julkishallinnon tuottavuuskasvua vahvistetaan organisatorisin ja teknologisin keinoin.	VM	Kaikki ministeriöt	Seuranta- ja koordinaatioryhmän asettaminen 10/2019. Hankkeiden käynnistäminen vaiheittain syksyllä 2019. Valtioneuvoston asetus alueille kohdistettavista valtionavustuksista 11–12/2019.
Hallitus valmistelee tuottavuustoimia, joita valmistellaan ja seurataan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä toteutettavassa alueiden ja valtion välisessä neuvottelumenettelyssä.	VM	TEM, STM ja muut ministeriöt	Seuranta- ja koordinaatioryhmän asettaminen 10/2019. Hankkeiden käynnistäminen vaiheittain syksyllä 2019. Valtioneuvoston asetus alueille kohdistettavista valtionavustuksista 11–12/2019.
Harmaan talouden ohjelma (ks. hallitus- ohjelman liite 4)	TEM	VM, SM, OM	Hallituskausi

Tavoite 3**Hallituksen päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtion tuloverotuksen yhteydessä toteutettava työtulotuki, joka kannustaisi työllistymään muun muassa osa-aika- ja keikka-työhön.	VM	TEM, STM	Selvitetään käyttöönttomahdollisuudet vuoteen 2022 mennessä.
Kiinteistöverotuksen yhteydessä selvitetään, miten verovelvollisen alhainen maksukyky voidaan ottaa huomioon.	VM	STM, YM	Selvitetään kiinteistöverotusuudistus-hankkeen yhteydessä vuoteen 2021 mennessä.

Tavoite 4**Hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Valmistellaan hallituksen ilmastotavoitetta palvelemaan kestävä verotuksen tiekartta. Kokonaisuuteen kuuluvat energiaverotuksen ja liikenteen verotuksen uudistus, kierto-talouden edistäminen sekä päästöihin perustuvan kulutusverotuksen selvittäminen.	VM	TEM, LVM, YM ja muut ministeriöt	Ensimmäinen vaihe (energiaverotuksen uudistus) valmistuu kevään 2020 kehysriiheen

3 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi

Suomi tähtää hiilineutraaliuteen vuonna 2035 nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinieluja. Keinoihin kuuluvat uudet ilmastopoliittiset päätökset, lähes päästötön sähkön ja lämmön tuotanto 2030-luvun loppuun mennessä sekä rakentamisen hiilijalanjäljen pienentäminen, kiertotalouden edistäminen ja ilmastoystävällinen ruokapolitiikka. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään uudistamalla luonnonsuojelulainsäädäntöä, vahvistamalla luonnon monimuotoisuuden suojelun rahoitusta ja edistämällä luonnon monimuotoisuuden kestävää käyttöä.

Asumisen haasteina ovat kasvavilla alueilla asumisen kalleus ja riittämättömyys sekä toisaalta muuttotappioalueilla asuntojen tyhjeneminen ja rappeutuminen. Lisäksi rakentaminen ja rakennukset tuottavat yli kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä. Asuntopolitiikan keinoina ovat muun muassa riittävän asuntokaavoituksen turvaaminen, asuntopolitiikan kehittämiskohteiden ja Kestävä kaupunki -ohjelman toteuttaminen, puurakentamisen ja vähähiilisen rakentamisen edistäminen sekä asunnottomuuden puolittamiseen pyrkivän yhteistyöohjelman käynnistäminen.

Strategiset tavoitteet

1. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035
2. Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi
3. Hiilinieluja ja -varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
4. Pienennetään asumisen ja rakentamisen hiilijalanjälkeä
5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa
6. Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä
7. Ilmastoystävällistä ruokapolitiikkaa
8. Parannetaan kaivosten ympäristönsuojelua
9. Parannetaan eläinten hyvinvointia

Asuntopolitiikan strategiset tavoitteet:

1. Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua
2. Tuetaan kestävästä kaupunkikehityksestä ja lisätään asuntorakentamista kasvavilla kaupunkiseuduilla
3. Poistetaan asunnottomuus kahdessa vaalikaudessa

Tavoite 1

Suomi on hiilineutraali vuonna 2035

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Ilmastolain ohjausvaikutusta vahvistetaan	YM	TEM, MMM, LVM, STM, UM, VM, VNK	Esiselvitykset ja politiikkalinjaukset 3/2020 HE 1/2021
Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman päivitys	YM	TEM, MMM, LVM, VM	6/2021
Ilmasto- ja energiastrategian päivitys	TEM	YM, MMM, LVM, VM	Taustaselvityksen (VN-TEAS) ja strategian aloitus 4/2020 Strategia valmis 6/2021

Tavoite 2

Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Valmistellaan osana kestäväen kehityksen ve-roudistusta energiaverotuksen kokonaisuudistus	VM	TEM, YM, LVM, MMM	Linjaukset valmistuvat kevään 2020 kehysriiheen mennessä.
Toimialakohtaisten vähähiilisten tiekarttojen laatiminen yhteistyössä alan toimijoiden kanssa	TEM	MMM, YM, LVM, OKM	Pääosa kartoista valmistuu 6/2020
Biotalous, kiertotalous, puhtaan teknologian ratkaisujen, energiatehokkuuden, päästöttömien energiatuotantomuotojen energian varastointiratkaisujen ja hiilen talteenoton kehittäminen sekä TKI -määrärahojen suuntaaminen	TEM	YM, LVM, MMM, VM	Ilmastokokonaisuuden käynnistys 1/2020 Biotalousstrategian päivitys 12/2020 Vähähiilisiin tiekarttoihin (ks. edelle) liittyvät toimet
Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän perustaminen	VNK	Kaikki ministeriöt	12/2019
Kannustimet kivihielestä viimeistään v.2025 luopuville energiayhtiöille korvaaviin investointeihin	TEM	VM	VNA 3/2020 Tukipäätökset 2020–12/2022
Erillinen toimintaohjelma siirtymisessä öljylämmitteisistä kiinteistöistä muihin lämmitysmuotoihin	YM	VM,TEM	Toimintasuunnitelma 12/2020 Avustusjärjestelmä öljylämmityksestä luopumiseksi asunnoissa 1/2021

Tavoite 3
Hiilinieluja ja -varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman laatiminen ja toimeenpano	MMM	YM, LVM, TEM, VM	Ilmasto-ohjelma valmis 12/2021
Kestävän metsätalouden rahoitusjärjestelmän uudistaminen ja metsälain toimivuusarviointi	MMM	YM, VM	Kestävän metsätalouden kannustejärjestelmän uudistaminen: - MMM:n selvitys 12/2020. - HE 6/2021 Metsälain toimivuusarviointi 12/2019 Jatkotoimista päättäminen 03/2020
Metsähallituksen omistajapoliittisten linjauksen päivitys.	MMM	YM, VM	Linjaukset talpoon 12/2019

Tavoite 4
Pienennetään asumisen ja rakentamisen hiilijalanjälkeä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpano ja rakennusalan toimialakohtainen suunnitelma	YM	TEM, MMM, LVM, VM	Päästötietokanta ja arviointimenetelmä päivitetty 12/2020 Toimialakohtainen suunnitelma 12/2020 Vähähiilistä rakentamista ohjaava HE (MRL) 12/2021
Puurakentamisen toimenpideohjelman toteuttaminen	YM	TEM, MMM, OKM, VM	Kansalliset tavoitteet puurakentamiselle 6/2020 Rakennusvalvonnan täydennyskoulutus 12/2020 Väliarviointi ja jatkotoimenpiteiden määrittely 12/2020
Toteutetaan rakennuskannan energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä.	YM	TEM, VM	Avustusjärjestelmä asuntokannan energiatehokkuuden parantamiseksi 1/2020 Korjausrakentamisen strategia 2050 3/2020 Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaiset uudet säädökset 3/2020

Tavoite 5

Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen	YM	MMM, VM	Lainsäädäntöhankkeet asetettu 12/2019 Rauhoitetut lajit HE 12/2020 Luonnonsuojelulaki HE 12/2021
Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelma	YM	MMM, VM	Työryhmän asettaminen 11/2019 VN -periaatepäätös 12/2020 Ohjelman toteutus 2020–2030
Vesilainsäädäntöä uudistetaan ulottamalla kalatalousvelvoitteet ns. nollavelvoitelaitoksiin.	OM	YM, MMM	Säätelyn kohteen ja tavoitteiden täsmentäminen sekä muu lainvalmistelun edellyttämän tietopohjan kokoaminen (virka-työ ja mahdolliset erillisselvitykset) 12/2020 Työryhmän asettaminen 12/2020 ja mietintö 12/2021 HE 9/2022
Käynnistetään kansallinen ohjelma vaelluskalankantojen elvyttämiseksi	MMM	YM, TEM	Ohjelma 04/2020
EU:n Itämeristrategian toimintasuunnitelman ja HELCOM:in Itämeren suojelusuunnitelman päivitys	UM, YM	VNK, MMM, LVM ja muut ministeriöt	Toimintasuunnitelma päivitys 6/2020 HELCOM:in päivitys 12/2021
Kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä (TOVA)	YM	VM, OM, TEM	Työryhmä 2020–12/2021 HE 5/2022

Tavoite 6

Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kiertotalouden edistämishjelman laatiminen ja toteuttaminen	YM	TEM, MMM, VM, UM, LVM	Ohjelma 12/2020 Toteutus 1/2021–
Muovitiekartan toimeenpano	YM	TEM, MMM, STM, VM	Toimenpiteet valmiit 12/2022
Hiili- ja ympäristöjalanjäljen sisällyttäminen hankintalain hankintakriteereihin. Hankintalain velvoittavuutta kestäviin hankintoihin nostetaan.	TEM	YM, VM	YM käynnistää TEAS-selvityksen 1/2020. Selvitetään mm. hiili- ja ympäristöjalanjäljen sisältö.

Tavoite 7

Ilmastoystävällistä ruokapolitiikkaa

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan kansallinen ilmatoruokaohjelma	MMM	YM, STM	2020–2023
Ruokahävikin vähentämisen tiekartta	MMM	YM, STM	Kartta valmistuu 12/2020 Toimeenpano: hallituskausi

Tavoite 8
Parannetaan kaivosten ympäristönsuojelua

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kaivoslainsäädännön ja kaivosten sähköverotuksen uudistaminen sekä kaivosverotuksen selvittäminen.	TEM	YM, VM	TEM: HE viimeistään 6/2021 VM: Kaivosten energiaverotuksen muutoksesta HE syksyllä 2020.

3.1 Asuntopoliitikka

Tavoite 1
Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus	YM	LVM, VM, OM, STM, MMM	HE 12/2021
Luodaan rakennetun ympäristön valtakunnallinen rekisteri ja tietoausta	YM	MMM, VM	Tietoarkkitehtuuri ja keskeiset tietosisällöt määritelty 12/2020 HE 12/2021 Järjestelmäkokonaisuuden ensimmäinen versio 12/2022
Terveet tilat 2028 -toimintaohjelman jatko	VNK	YM, STM, VM, OKM	Ohjelman toimintasuunnitelma päivitetty 12/2019 Toimintamalli käytössä kunnissa 6/2023

Tavoite 2
Tuetaan kestävästä kaupunkikehitystä ja lisätään asuntorakentamista kasvavilla kaupunkiseuduilla

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Asuntopoliitikan kehittämisohjelma	YM	STM, VM, TEM	Selontekona eduskunnalle 12/2020
Maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimusten jatkaminen, vahvistaminen ja laajentaminen	YM	LVM, VM, TEM, OKM	Nykyisten alueiden MAL-sopimukset hyväksytyt valtioneuvostossa 12/2019 Selvitys laajentamisesta uusille seuduille 12/2019 Selvitysten perusteella mahdollisesti alkavien uusien alueiden sopimusten hyväksyntä valtioneuvostossa 2/2020

Tavoite 3
Poistetaan asunnottomuus kahdessa vaalikaudessa

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi	YM		Ohjelman käynnistys 6/2020 Asumisneuvonnan lakisäätöiksi kaikissa asuinmuodossa muuttava HE 12/2020 (STM)

4 Suomi kokoaan suurempi maailmalla

Suomi harjoittaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, parantaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä tavoitteena on estää joutuminen sotilaalliseen konfliktiin. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan, vapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Pariisin ilmastopimus ja kestävän kehityksen tavoitteet määrittävä Agenda 2030 antavat perusteet lähivuosien kansainväliselle yhteistyölle ja Suomen toiminnalle.

Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein viitekehys ja vaikutuskanava sekä turvallisuusyhteisö. Suomen etujen mukaista on vahvistaa EU:n ulkoista toimintakykyä ja yhtenäisyyttä. Päämiesten kesäkuussa 2019 hyväksymän EU:n strategisen ohjelman jalkauttaminen on EU-toiminnan pohjana.

Strategiset tavoitteet:

1. Suomi vahvistaa monenkeskistä yhteistyötä
2. Suomi rakentaa rauhaa
3. Suomi kantaa globaalia vastuuta
4. Suomi lisää kumppanuutta Afrikan maiden kanssa
5. Suomi edistää avointa ja reilua kauppaa
6. Suomi vahvistaa arktista yhteistyötä
7. Suomi syventää pohjoismaista yhteenkuuluvuutta ja Itämeriyhteistyötä

Eurooppa-politiikan strategiset tavoitteet:

1. Vahva, yhtenäinen ja toimintakykyinen EU, jolla on kyky ratkaista globaaleja haasteita
2. Ekologisesti kestävä EU globaalina ilmastojohtajana
3. Sosiaalisesti kestävä ja tasa-arvoinen EU
4. Taloudellisesti kestävä EU – maailman kilpailukykyisin talousalue
5. Turvallinen EU

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko	UM	VNK, PLM, TPK, SM ja muut ministeriöt	Valmis kevätistuntokaudella 2020

Tavoite 1
Suomi vahvistaa monenkeskistä yhteistyötä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Edistetään suomalaisten asiantuntijoiden rekrytointia EU:iin, YK:iin ja muihin monenkeskisiin järjestöihin	UM	Muut ministeriöt	Hallituskausi

Tavoite 2
Suomi rakentaa rauhaa

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laajennetaan suomalaista osallistumista YK:n ja muihin rauhanvälitys- ja dialogiprosesseihin. Esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus 1325-päätöslauselman mukaisesti.	UM	SM	Hallituskausi
Laaditaan kansallinen toimeenpano-ohjelma 2250-päätöslauselman (Nuoret, rauha ja turvallisuus) toteuttamisesta	UM	OKM ja muut ministeriöt	12/2020
Laaditaan kokonaisvaltainen ylivaalikautinen kriisinhallinnan tavoitelinjaus	UM	PLM, SM, VNK, TPK	12/2020
Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden määrän nostaminen.	UM	SM, STM	Asteittain: 150 asiantuntijaa 12/2021

Tavoite 3
Suomi kantaa globaalia vastuuta

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan kansallinen tiekartta SDG-tavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä	VNK	Kaikki ministeriöt	Esiselvitys 5/2020 Tiekartan laadinta käynnistyy 9/2020
Laaditaan tiekartta: 0,7% BKT:stä kehitysyhteistyöhön sekä 0,2% BKT:stä tukena vähiten kehittyneille maille. Suomi lisää ilmasto-rahoitusta osana kehitysrahoitusta ottaen huomion osuutensa Pariisin ilmastovastuusta.	UM	Muut ministeriöt	Työryhmän työ käynnistyy 10/2019
Hallitus pyrkii saamaan aikaan palautus-sopimukset kaikkien keskeisten kolmansien maiden kanssa, joiden kansalaisia Suomi voi palauttaa turvallisesti.	SM		Jatkuvaa toimintaa
Ihmisoikeusperustainen ulko- ja turvallisuuspolitiikka: - laaditaan VN ihmisoikeuspolitiikkaa koskeva selonteko - YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenyyden tavoittelu vuosiksi 2022–2024 (päävastuu-ministeriö UM, osavastuu muut ministeriöt)	UM	OM	2020–12/2021 12/2021

Tavoite 4 Suomi lisää kumppanuutta Afrikan maiden kanssa

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Suomi laatii kokonaisvaltaisen Afrikka-strategian	UM	VNK, TEM, YM, STM, OKM, SM	12/2020

Tavoite 5 Suomi edistää avointa ja reilua kauppaa

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kauppasopimusten verkon laajentaminen, monenkeskisen kauppajärjestelmän vahvistaminen sekä kaupan esteiden purku kestävä kehityksen periaatteet huomioiden	UM	TEM, VNK, YM	Hallituskausi
Ulkosuhteiden kautta edistetään vientiä: etenkin PK-yriytysten kansainvälistymistä, kehittyvien maiden integroitumista maailmantalouteen sekä investointien saamista Suomeen.	UM	TEM, YM	Hallituskausi

Tavoite 6 Suomi vahvistaa arktista yhteistyötä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan uusi arktisen politiikan strategia	VNK	UM, LVM, SM, PLM, TEM, YM, MMM, STM, OKM, VM	Ohjausryhmän ja neuvottelukunnan asettaminen 10–11/2019 Luonnos lausunnolle 6/20

Tavoite 7 Suomi syventää pohjoismaista yhteenkuuluvuutta ja Itämeri-yhteistyötä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä Ruotsin kanssa syvennetään	UM, PLM	SM	Jatkuvaa toimintaa
Suomi vahvistaa Itämeri-yhteistyötä ja edistää Itämeren alueen turvallisuuspoliittista vakautta	PLM, UM	Muut ministeriöt	Jatkuvaa toimintaa
Suomi pyrkii helpottamaan kansalaisten liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä	UM	OKM ja muut ministeriöt	Hallituskausi

4.1 Eurooppa-politiikka

Tavoite 1

Vahva, yhtenäinen ja toimintakykyinen EU, jolla on kyky ratkaista globaaleja haasteita

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
EU:n uusi kasvustrategia, tavoitteena maailman kilpailukykyisin, sosiaalisesti eheinen vähähiilinen talous	TEM	VNK, LVM, YM, STM, UM, OKM	12/2019 Varmistetaan Suomen laatiman kestävän kasvun agendan sisältyminen komission työohjelmaan.
EU:n seuraava monivuotinen rahoituskehys, joka on tarkoituksen mukainen ja jossa Suomen maksuosuus on kohtuullinen	VNK	VM ja muut ministeriöt	6/2019 Eurooppa-neuvosto kehotti Suomea jatkaamaan pj.kaudellaan MFF-työtä ja kehittämään neuvottelupakettia. Neuvoston tavoitteena on päästä asiasta sopimukseen 12/2019
EU:n oikeusvaltioperiaatteen kokonaisvaltainen edistäminen	VNK	OM, UM	Neuvoston kanta 12/2019
Muuttoliikkeeseen vastaaminen: kokonaisvaltainen lähestymistapa, ml. sisäinen ja ulkoinen ulottuvuus	VNK	SM, UM	Muuttoliikettä koskeva tulevaisuuskeskustelu jatkuu ja tulokset kootaan OSA-neuvoston 1.–3.12.2019 jälkeen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle lähetettävään ministerien kirjeeseen.
Hallitus antaa Eurooppa-poliittisen selonteon eduskunnalle EU-puheenjohtajuuskauden jälkeen	VNK	Kaikki ministeriöt	12/2020

Tavoite 2

Ekologisesti kestävä EU globaalina ilmastojohtajana

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
2050 hiilineutraaliustavoite ja vähintään 55 % päästövähennystavoite vuodelle 2030	YM	TEM, MMM, LVM, VM, VNK	Hiilineutraaliustavoite 12/ 2019 Jatkuva vaikuttaminen 2030 -tavoitteen osalta
Päästökauppajärjestelmän kehittäminen ja laajentaminen	YM	TEM, VNK, VM, LVM	Jatkuva vaikuttaminen
Pariisin sopimuksen tehokas toimeenpano sekä hiilidioksidipäästöjen hinnoittelu ja hiilijalanjätkilaskenta maailmanlaajuisesti	YM	VNK, TEM, VM, MMM, UM, LVM	Vuosittaiset UNFCCC -osapuolikokoukset

Tavoite 3

Sosiaalisesti kestävä ja tasa-arvoinen EU

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Työelämän ajantasainen vähimmäissääntely ja tehokkaampi toimeenpano	TEM	STM, VNK	Jatkuvaa toimintaa
Sosiaalisten oikeuksien vähimmäissääntely ja tehokkaampi toimeenpano	STM	VNK	Hallituskausi

Tavoite4**Taloudellisesti kestävä EU – maailman kilpailukyysisin talousalue**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Toimivat sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka, erityisesti tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus	TEM	VNK ja muut ministeriöt	Jatkuvaa toimintaa
Vahva EMU sekä euromaiden talouspolitiikkojen koordinaatio ja eurooppalainen ohjausjakso	VM, VNK (eurohuippukokous, EMU:n kehittäminen kokonaisuus)	TEM ja STM	VM: Käsitellään EU-poliittisessa selonteossa v. 2020 aikana VNK: 12/2019 euroryhmä ja eurohuippukokous: Euroopan vakausmekanismin (EVM) ja pankkiunionin kehittäminen, lähentymistä ja kilpailukykyä koskevan talousarvioväline (BICC) 6/2020 Euroryhmä ja eurohuippukokous (tbc): fiskaaliset kysymykset ja pankkiunioni

Tavoite 5**Turvallinen EU**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY)	PLM	VNK, UM	Jatkuvaa toimintaa Päätetään ”III-aalto” -projekteista 12/2019
Panostetaan EU:n valmiuksien vahvistamiseen hybridiuhkien torjumiseksi sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla	VNK	PLM, UM, SM	EU:n hybridityöryhmän perustaminen 7/2019 Skenaariopohjaisten ministeri- ja virkamies-tason keskusteluiden pohjalta 9/2019 pimaan raportti, suosituksista EU:n toimintatapojen ja suorituskykyjen kehittämiseksi. 10.12.2019 YAN- päätelmät tulevien vuosien strategisista prioriteeteista EU-yhteistyölle hybridiuhkien torjunnassa.

5 Turvallinen oikeusvaltio Suomi

Suomi on maailman turvallisin maa ja sellaisena haluamme pysyä. Olosuhteiden muutokset haastavat meidät ennakoimaan ja varautumaan aiempaa paremmin. Suomen on huolehdittava sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta, oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta ja arjen turvallisuudesta. Suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon, jossa perustuslaki antaa vahvan suojan jokaisen yksilön ihmisarvolle ja koskemattomuudelle sekä muille perusoikeuksille.

Tulevan hallituskauden keskeisiä haasteita oikeusvaltion näkökulmasta ovat muuttunut turvallisuustilanne ja uhkien monipuolistuminen, eriarvoisuuden kasvu ja syrjäytymisen lisääntyminen, oikeuksien yhdenvertaisen toteutumisen ongelmat, turvallisuuden tunteen ylläpitäminen, luottamus yhteiskuntaan yleensä ja hyvät väestösuhteet sekä turvallisuusviranomaisten toimintakyky.

Strategiset tavoitteet:

1. Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen vahvistuvat
2. Turvallisuuden tunne vahvistuu ja turvallisuusviranomaisten toimintakyky varmistetaan
3. Demokratia, osallisuus ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin vahvistuvat

Oikeusvaltion kehittämisen strategiset tavoitteet:

1. Toimiva demokratia sekä laadukas lainsäädäntö, joka edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista
2. Toimivat oikeusprosessit ja oikeusturva (muun muassa oikeusturvan saatavuus taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta, oikeudenkäyntien kesto)
3. Vahvistetaan yhteiskunnan eheyttä (osallisuus, hyvät etniset suhteet, syrjinnän ehkäisy, kasautuvan syrjäytymisen ja eriarvoistumisen katkaiseminen)
4. Turvallinen oikeusvaltio (vastuullinen rikosseuraamusjärjestelmä, rikoslaki ja rikosuhrien aseman parantaminen)

Puolustuspolitiikan strategiset tavoitteet:

1. Uskottava puolustus
2. Poistuvat strategiset suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti
3. Suomi on varautunut monipuolistuviin uhkiin

Tavoite 1**Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talous-arvioprosessissa (1) ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa (2) ks. myös 7 Luottamuksen Suomi, tavoite 2 Suomi tasa-arvon kärki-maaksi	VM (1)	Kunin uudistuksen ministeriö (2)	VM: Edistetään osana VM:n kestävän kehityksen budjetoinnin kehittämistyötä vuosien 2019–2020 aikana STM: 2020–2023

Tavoite 2**Turvallisuuden tunne vahvistuu ja turvallisuusviranomaisten toimintakyky varmistetaan**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Hallintorajat ylittävän sisäisen turvallisuuden selonteko eduskunnalle	SM	Kaikki ministeriöt	12/2020
Kokonaisvaltainen selonteko tiedustelulainsäädännöstä	SM, PLM	UM, OM	12/2021
Poliisien määrää nostetaan 7 500 henkilötyövuoteen ja oikeushallinnon henkilöresursseja lisätään vastaavasti sekä turvataan turvallisuusviranomaisille terveelliset, turvalliset ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset toimitilat	SM, OM	VM	Jatkuvaa toimintaa
Edistetään vakaviin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista rahoitusallalla kehittämällä sääntelyä kansallisista varajärjestelyistä kustannustehokkaalla tavalla	VM		HE pyritään antamaan v. 2020 loppuun mennessä
Uudistetaan pelastuslaki kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta	SM		Esiselvitys käynnistetään 12/ 2019
Viranomaisten ja muiden turvallisuus-toimijoiden kriittinen viestintä ja yhteistyö turvataan koko maassa. Tulevaisuuden laajakaistaisen viranomaisverkon (Virve) toimintaedellytykset varmistetaan huomioiden haavoittuvuudet ja riskitekijät.	VM	SM ja muut ministeriöt	Virven uudistaminen aloitetaan suunnitelman ja rahoituksen täsmennyttyä 2020. Uusi Virve käyttöön otettu 2026.

Tavoite 3**Demokratia, osallisuus ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin vahvistuvat**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön	OM	VM, TEM	Käyttöönotto hallituskauden aikana
Selvitetään ulkomaalaislakiin tehtyjen lukiusten lakimuutosten ja soveltamiskäytäntöjen yhteisvaikutukset oikeusturvaan	SM	OM	Aikataulu tarkentuu
Ylivelkaantumista estetään ja velkaneuvontaa tehostetaan.	OM	VM, STM, TEM, OKM	Useita osahankkeita hallituskauden aikana

5.1 Oikeusvaltion kehittäminen

Tavoite 1

Toimiva demokratia sekä laadukas lainsäädäntö, joka edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kolmas kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma	OM	Kaikki ministeriöt	12/2020 toimintaohjelma 2021–2023 toimeenpano
Laaditaan paremman sääntelyn kokonaisvaltainen toimintaohjelma	OM	Kaikki ministeriöt	-Ohjelma valmis 2/2020 -Vaikutusarviointiosaamis-verkosto käynnistyy 2/2021 -Jälkiarviointijärjestelmä käyttöön 9/2022
Käynnistetään demokratiaohjelma vuoteen 2025	OM	OKM ja muut ministeriöt	Valmistelutyöryhmä 10/2019 hallituskaudeksi Parlamentaarinen työryhmä 11/2019 ja mietintö 31.12.2020
Säädetään avoimuusrekisteri	OM	VM ja muut ministeriöt	-Työryhmän mietintö HE-muodossa 31.12.2020 -HE lausunnon 6/2021 -HE 12/2021
Uusitaan kansalliskielistrategia	OM	OKM, STM, VM	Hallituskausi -VN-periaatepäätös 11/2020
Tehdään Ahvenanmaa-strategia	OM	VM	12/2020

Tavoite 3

Vahvistetaan yhteiskunnan eheyttä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan laaja-alainen hyvien väestösuhteiden edistämisen toimintaohjelma sekä rasismien ja syrjinnän vastainen toimintaohjelma täydentämään valtion kotouttamisohjelmaa	OM	TEM, OKM, SM	Hallituskausi VN-periaatepäätös 12/2020
Jatketaan työtä saamelaisasioita käsittelevän totuus- ja sovintokomission käynnistämiseksi	VNK	OM, STM, OKM	Aikataulu tarkentuu

Tavoite 4
Turvallinen oikeusvaltio

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Toteutetaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus	OM	STM, SM	Työryhmä 11.4.2019–31.5.2020 HE 6/2021
Hallituskauden aikana toteutetaan poikkihallinnollisesti toimenpiteitä, joilla puututaan nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä.	SM, OM		OM: HE syyteoikeuden muuttamisesta (laiton uhkaus työtehtävissä) Esi- ja perusvalmistelu 12/2020 HE 12/2021 SM: Aikataulutus tarkentuu
Ihmiskaupan uhrien asemaa parannetaan.	OM	SM, STM, TEM	Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma 12/2020 Toimeenpano ja seuranta 2021–2022
Laaditaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma	OM	STM, SM	Työryhmän asettaminen 12/ 2019 Ohjelman hyväksyminen 10/2020 (ministeriryhmä) Toimeenpano ja seuranta 11/2020-12/2022

5.2 Puolustuspolitiikka

Tavoite 1 Uskottava puolustus

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Perustetaan Puolustuskiinteistöt ja säädetään sen velvoitteista lailla	VM	PLM	VM: Valmistelu- ja suunnit-teluvaihe 2019 loppuun, perustamisvaihe vuosi 2020. Tavoitteena on, että Puolustuskiinteistöt aloit-taisi vuoden 2021 alusta. PLM: 1) 12/2019: Esiselvitys ja TALPO 2) 12/2020: Jatkuvuuden hallinnan turvaami-sen suunnittelu ja lainsäädäntöesitykset. 3) 12/2021: Tavoitetila lainsäädännön valmis-tumiselle ja puolustuskiinteistöjen sopimus-rakenteelle 4) 12/2022: Puolustuskiinteistöjen perustaminen 5) 12/2023: Ylläpitosopimusten uudistaminen
Laaditaan ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjauksia noudattava puolustus-selonteko	PLM	UM, SM	Valmistumisarvio viimeistään 12/ 2021 (UTP-selonteon jälkeen)
Asetetaan parlamentaarinen komitea selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä	TEM (<i>aseeton maanpuolustusvelvollisuus</i>) ja PLM (<i>aseel-linen maan-puolustus-velvollisuus</i>).		TEM: keskusteltava komitean asettamisesta VNK:n kanssa PLM: Hallituskausi

Tavoite 2 Poistuvat strategiset suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Hornet-kaluston suorituskyky korvataan täysimääräisesti	PLM	VM, TEM	Hankintapäätös viimeistään 12/2021
Laivue 2020-hankkeen hankintasopimuksen päätös	PLM	VM, TEM	9/2019

Tavoite 3 Suomi on varautunut monipuolistuviin uhkiin

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Päivitetään kyberturvallisuusstrategia, laaditaan kehittämisohjelma, tiivistetään koordinaatioita ja tuotetaan tilannekuvaa	LVM, VNK	PLM, UM, SM, VM, TEM ja muut ministeriöt	Periaatepäätös Suomen kyberturvalli-suusstrategiasta hyväksyttiin 3.10.2019. Sen perusteella laaditaan kehittämisohjelma.

6 Elinvoimainen Suomi

Tavoitteena on vahvistaa Suomen edellytyksiä menestyä kansainvälisen osaamisen ja innovaatioiden kärkimaana vahvuusiamme hyödyntäen. Menestyksen avain on tarttua globaalien megatrendien (ilmastonmuutos, digitalisaatio ja kaupungistuminen) tarjoamiin mahdollisuuksiin. Yritykset, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut luovat uutta liiketoimintaa ja huippuinnovaatioita kansainvälisissä ekosysteemeissä. Panostamalla ohjelmallisesti kansainväliseen kasvuun ja vahvaan yrittäjyyspolitiikkaan Suomi kykenee monipuolistamaan elinkeinorakennetta ja luomaan kestäväen kasvun edellytyksiä koko maahan. Väyläverkkojen osalta on tarve siirtyä pitkäjänteiseen ja suunnitelmallisempaan kehittämiseen sekä korjattava investointien alirahoitusta. Oma kotimainen ruoantuotanto on tärkeää huoltovarmuuden, työllisyyden ja aluerakenteen kannalta.

Strategiset tavoitteet

1. Suomi tarjoaa ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin arvopohjaisesta maakuvastaan lähtien
2. Suomen menestystä rakennetaan alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimijoiden yhteistyöllä
3. Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä

Liikenneverkon kehittämisen strategiset tavoitteet:

1. Toimiva liikenteen infrastruktuuri
2. Vähäpäästöinen liikenne
3. Toimiva viestintä ja tiedonvälitys
4. Liikenteen valtionyhtiöiden asema

Maatalouden strategiset tavoitteet:

1. Ilmasto- ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä
2. Elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous
3. Kasvua ja työllisyyttä luonnon antimista

Tavoite 1

Suomi tarjoaa ratkaisuja globaaleihin kehityshaasteisiin arvopohjaisesta maakuivastaan lähtien

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Valmistellaan kestävä kasvun strategia, Yrittäjyysstrategia ja viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma 2030	TEM	OKM, UM, MMM ja muut ministeriöt	Kestävä kasvun agendan uudistamistarve arvioidaan muun strategia- ja ohjelmityön aikana 12/2021 Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma käynnistyy 1/2020 Yrittäjyysstrategia 12/2019 ja toteutus koko vaalikausi
Tiekartta TKI-panostusten nostamiseksi neljään prosenttiin BKT:sta ja Suomen kehittämiseksi maailman parhaaksi innovaatio- ja kokeilu- ympäristöksi. (ks. myös Osaaminen, sivistys ja innovaatiot)	TEM ja OKM	VNK ja muut ministeriöt	TEM: 12/2019
Laaditaan kotimaisen omistajuuden ohjelma, joka tukee kasvua löytämällä keinoja vahvistaa, monipuolistaa ja tasa-arvoistaa suomalaista omistajuutta	TEM	Muut ministeriöt	Alustava työsuunnitelma 12/2019 Ohjelman valmistelu 12/2020 Toimeenpano käynnistyy viimeistään 12/2020

Tavoite 2

Suomen menestystä rakennetaan alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimialojen yhteistyönä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan kansallinen kaupunkistrategia, jolla vastataan kaupungistumisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin YK:n kaupunkikehitys-ohjelman laaja-alaiset tavoitteet huomioon ottaen.	VM	TEM, YM ja muut ministeriöt	Valmistelun käynnistäminen 10/2019. Strategia valmis 6/2020 mennessä.
Kestävä kaupunki-ohjelma ja lähiöohjelman toteuttaminen	YM	Muut ministeriöt	Kestävä kaupunki -ohjelman ensimmäisen ja toisen hakukierroksen kokeilut 10/2020, väliarviointi ja jatkotoimenpiteet määritelty 12/2021 Lähiöohjelman sisältö 1/2020 ja avustusten haku käynnistynyt 3/2020, toimenpiteiden loppukoonti 2/2023
Luodaan alue- ja/tai teemalähtöisesti sopimusperustaisuuteen ja kumppanuuteen perustuva aluekehityksen toimintamalli, joka vastaa kunkin alueen erityispiirteisiin.	TEM	VM, MMM, OKM, STM, LVM, YM	12/2019
Toteutetaan harvaan asuttujen alueiden parlamentaarisen työryhmän esityksen pohjalta vaikuttavuusarviointi ja muodostetaan toimenpideohjelma kokeiluineen elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittämiseksi myös väestöön menettäville alueille.	MMM	Muut ministeriöt	12/2019: työryhmän asettaminen 12/2020: kokeiluhankkeiden aloitus 2021–2023: toimeenpano ja seuranta
Alueellistamislainsäädännön uudistaminen	VM	Useat ministeriöt	Strategiset linjaukset valmiina 3/2020.

Tavoite 3**Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Rakennetaan digitalisaation edistämishjelma, jonka myötä julkiset palvelut on oltava kansalaisten ja yritysten digitaalisesti saatavilla.	VM	Kaikki ministeriöt	Ohjelman toimenpiteet valmiita 2023. Investoinnit ja toimenpiteet käynnistetään 2020.
Toteutetaan reaaliaikatalouteen siirtyminen yritysten taloushallinnossa.	TEM	VM	Hallituskausi
Jatketaan arjesta ja liiketoiminnasta sujuvampaa tekevän AuroraAI -verkon kehittämistä tietoturvallisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla.	VM	Kaikki ministeriöt	Verkon kokoaminen ja elämäntapahtumalähtöinen kehittäminen aloitetaan 2019. Jatkuu 2023 saakka.
Tehdään selvitys, jonka tavoitteena on yritysvastuulain säätäminen huomioiden erikokoiset yritykset ja kansainväliset arvot.	TEM	UM, VNK ja muut ministeriöt	Selvitys 5/2020
Kehitetään lainsäädäntöä laajentamalla asteittain yksi yhdestä -periaatetta painottaen määrällisyyden sijaan kuitenkin lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta.	TEM	OM ja muut ministeriöt	Hallituskausi

6.1 Liikenneverkon kehittäminen

Tavoite 1**Toimiva liikenteen infrastruktuuri**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Valtakunnallisen 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen	LVM	VM, YM, TEM ja muut ministeriöt	Suunnitelmaluonnoksen ja arviointiselostusluonnoksen lausuntokierros 11–12/2020 VN- selonteko 2/2021 VN- päätös 4/2021
Hankekohtaiset erillishankkeiden ratkaisut (hankeyhtiöt)	LVM	VM, VNK	- Mahdollisten hankeyhtiöiden perustamisaikataulu riippuu muiden potentiaalisten osakkaiden kanssa käytävien neuvotteluiden etenemisestä (syksy 2019–keväät 2020) - Itäisen yhteyden jatkoselvittely 6/2020
Liikenneturvallisuuden periaatepäätöksen valmisteleminen	LVM	YM, TEM, SM	Valmis viimeistään 12/2021
Liikennepalvelulain arviointi ja taksi-liikenteen korjaustoimet	LVM	TEM, OKM, VM, STM	Arviointi käynnissä, HE 6/2020 mennessä

Tavoite 2 Vähäpäästöinen liikenne

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kestävän liikenteen vero- ja maksu-uudistus	VM	LVM, TEM, YM	Liikenteen verouudistusta selvittävän työryhmän toimikausi 1.9.2019–1.3.2021
Tiekartta fossiilittomaan liikenteeseen, mittaristojen kehittäminen ja käyttövoima-uudistus	LVM	TEM, VM, YM,	Fossiiliton liikenteen tiekartta 12/2020 (ml. mittaristot ja käyttövoima-uudistus)
Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman (2018) ja siihen liittyvien hankkeiden toteuttaminen	LVM	YM, TEM, OKM, STM, VM	Jatkuvaa toimintaa

Tavoite 3 Toimiva viestintä ja tiedonvälitys

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laajakaistaohjelman jatkaminen ja paremmin ohjatun laajakaistatukilain luominen	LVM	MMM ja muut ministeriöt	HE: 12/2020 mennessä Tukiohjelman käynnistyminen 3/2021

6.2 Maatalous

Tavoite 1 Ilmasto- ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Maatalouden ilmastopäästöjen vähentäminen ja hiilinielujen lisääminen (mm. turvemaat, lannan prosessointi, tuet, metsitys, markkinalähtöiset mekanismit).	MMM	YM, TEM, VM	Hallituskausi - valmistellaan mm. maatalouspolitiikan (CAP27) uudistuksen yhteydessä
Tehdään kansallinen biokaasuohjelma: lisäksi biokaasuinvestoinnit, tuet ja sääntelyn järjestyttäminen.	TEM	VM, MMM, YM, LVM	Ohjelmaa valmistelevalle työryhmän työ valmis 1/2020, muut toimet hallituskauden aikana
Jatketaan vesiensuojelun tehostamisohjelman sekä ravinteiden kierrätyksen kärkihanketta.	YM, MMM	LVM	<i>Vesiensuojelu:</i> -Laajamittainen kipsinlevitys Saaristomerellä valuma-alueen pelloille 10/2020–12/2023 - Ohjelman väliarviointi 12/2021 <i>Ravinteiden kierrätys:</i> - Ravinteiden kierrätysohjelman RAKI toimeenpano 12/2022, tavoitteena lisätä jätevesien ravinteiden talteenottoa ja ravinteita ja biomassoja kierrättävien yhteistyökokonaisuuksien syntyä. -Biomassojen ravinnekierrätyksen VNA 3/2020 -Turkislannan ravinteiden kierrätys hanke 12/2022

Tavoite 2

Elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Maatalouden kannattavuutta parannetaan edistämällä aktiivista maataloustuotantoa ja kestävää ruokajärjestelmää.	MMM	VM	Hallituskausi. Valmistellaan mm. maatalouspolitiikan (CAP27) uudistuksen yhteydessä toimenpiteitä.
Viljelijöiden asemaa parannetaan "Yhteinen ruokapöytä" -konseptilla, kaupan neuvotteluasemaa hillitsemällä, kumppanuuksilla, tuottajaorganisaatioiden starttirahalla ja neuvonnalla.	MMM	VM, TEM	Hallituskausi - HE elintarvikemarkkinalain muutoksista viimeistään 12/2021 - yhteinen ruokapöytä 11/2019
Toteutetaan elintarvikelain kokonaisuudistus.	MMM	YM, STM, TEM	2021–2023 - HE:n aikataulu sidoksissa aluehallinnon järjestämiseen

Tavoite 3

Kasvua ja työllisyyttä luonnon antimista

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan kotimaisen kalan edistämishjelma, kalastusta harjoitetaan turvaten kestävät kalakannat	MMM	YM, TEM	- ohjelma valmis 02/2020 - puoliväliarviointit 06/2021 - kokonaisarviointi 01/2023

7 Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi

Hallituksen tavoitteena on työllisyysasteen nosto 75 prosenttiin. Samalla työvoiman saatavuus ja yritysten rekrytointivaikeudet ovat nousseet yhä merkittävämmäksi ongelmaksi ympäri Suomea. Myös työikäisen väestön ikääntyminen ja syntyvyyden aleneminen haastavat suomalaiset työmarkkinat.

Työn murros tuo mukanaan uudenlaisia ilmiöitä, joita nykylainsäädäntö ei vielä tunnista. Ilmastonmuutos vaikuttaa myös työelämään ja ammattirakenteisiin. Suomalaisten yritysten ja niiden työntekijöiden kannalta on olennaista kilpailukyvyyn parantaminen niin, että otetaan laajasti huomioon työntekijöiden koulutus ja osaaminen, tuotekehitys ja investoinnit sekä työllistämiseen tähtäävät palvelut ja yrittäjyyteen kannustaminen.

Olennaista on myös lisätä osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajien osallistumista työmarkkinoille. Myös työelämän laadussa ja tasa-arvossa on vielä paljon tehtävää.

Strategiset tavoitteet:

1. Aktiivisilla toimilla kohti korkeaa työllisyyttä
2. Suomi tasa-arvon kärkimaaksi
3. Sopimisella vakautta ja luottamusta työmarkkinoille
4. Osaamisesta turvaa työn murrokseen

Tavoite 1

Aktiivisilla toimilla kohti korkeaa työllisyyttä

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
<i>Toimenpiteet määritellään kolmikantaisessa valmistelussa (ks. myös luku 2 Kestävän talouden Suomi)</i>			
Toteutetaan osatyökykyisten työkykyohjelma	TEM	STM, VM, OKM	TEM: hallituskausi STM: 2020–12/2022
Uudistetaan kuntoutusjärjestelmää kuntoutuskomitean esitysten pohjalta.	STM		Hallituskausi
Työttömyysturvajärjestelmän kehittämisen ohella selvitetään sen parempaa sopeutumista suhdanteisiin, esim. suhdannepuskureita vahvistamalla.	STM	TEM	STM: 2020–2022 TEM: hallituskausi
Työvoimapalveluita uudistetaan tukemaan nopeaa uudelleen työllistymistä. Kuntien roolia työllisyyspalvelujen järjestäjinä vahvistetaan.	TEM	STM, OKM	Hallituskausi
Lisätään merkittävästi palkkatuen käyttöä yrityksissä. Otetaan käyttöön työllistämiseteli.	TEM	STM	Viimeistään 12/2020
Valmistellaan työttömyysturvan ja työttömien palveluiden uudistus.	TEM (palvelut)/STM (työttömyysturva)	OKM	TEM: viimeistään 12/2021 STM: HE 9/2020
Tuetaan pk-yritysten kasvua toteuttamalla rekrytukokeilu työttömien palkkaamiseksi. Madalletaan yksinyrittäjien riskiä palkata ensimmäinen työntekijä.	TEM	STM	Vuoden 2020 aikana
Taataan jokaiselle alle 25-v. nuorelle tai alle 30-v. valmistu neelle joko työ-, työharjoittelu-, työkokeilu-, oppisopimus- tai kuntoutuspaikka kolmessa kuukaudessa työttömyyden alkamisesta (Ohjaamo-palvelut, nuorten työpajatoiminta)	TEM	OKM, STM	Jatkuvaa toimintaa

Tavoite 2

Suomi tasa-arvon kärkimaaksi

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan tasa-arvo-ohjelma. Tasa-arvon seuraamiseen luodaan valtion eri hallinnonalat kattava seurantajärjestelmä.	STM	Kaikki ministeriöt	Hallituskausi
*Toteutetaan yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa kunnianhimoinen ja perheiden hyvinvointia tukeva perhevapaaudistus. (ks. myös 8.2 Sosiaaliturvan uudistus, Tavoite 2)	STM	TEM, VM, OKM	12/2021
Palkkatasa-arvoa edistetään jatkamalla samapalkkaisuusohjelmaa.	STM	TEM, OKM	Hallituskausi

Tavoite 3 Sopimisella vakautta ja luottamusta työmarkkinoille

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kootaan laaja-alainen toimenpideohjelma työperäisen maahanmuuton edistämiseksi painopisteinä työvoimapulasta kärsivät alat sekä TKI-toiminnan kannalta olennaiset erityisosajaajat, opiskelijat ja tutkijat. (ks. myös 2 Kestävän talouden Suomi ja 6 Elinvoimainen Suomi). Siirretään työperäisen maahanmuuton hallinto TEM:n hallinnonalalle käsittelyn tehostamiseksi.	TEM	UM, SM, OKM, STM	2/2020
Kotouttamistoimien toimenpideohjelman laatiminen (ks. myös Kestävän talouden Suomi ja Elinvoimainen Suomi)	TEM	VM, OKM, SM ja muut ministeriöt	12/2020
Valmistellaan työelämän uudistuksia kolmi-kantaperiaatteella ja näin pyritään työelämän tasapuoliseen ja tulokselliseen kehittämiseen (mm. YT-lain uudistaminen ja paikallinen sopiminen) (ks. myös Kestävän talouden Suomi)	TEM	STM	TEM: 12/2020 STM: vaalikausi

Tavoite 4 Osaamisesta turvaa työn murrokseen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Monivuotinen kansallinen Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelma vauhdittamaan toimintatapojen uudistamista ja uuden teknologian hyödyntämistä.	STM	TEM	2020–12/2022
Jatkuvan oppimisen työelämälähtöinen malli	OKM	TEM, STM	12/2020
Lisätään oppisopimusopiskelun käyttöä ensimmäisen työpaikan saamiseksi sekä uudelleen kouluttautumisen ja aikuiskoulutuksen väylänä	OKM	TEM	12/2020
Selvitetään lainsäädännön muutostarpeita työn murroksen näkökulmasta (työn tekemisen uudet muodot mm. itsensä työllistäjät, jakamis- ja alustatalous sekä osuuskunnat)	TEM	STM, OKM, OM	12/2020

8 Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi

Suomalaiset jakavat laajasti periaatteet ja arvot, joille pohjoismainen hyvinvointimallimme on vuosien saatossa yhteistyössä rakennettu. Sen kulmakiviä ovat ihmisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, verorahoitteiset hyvinvointi- ja koulutuspalvelut, suuri sosiaalinen liikkuvuus ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, sosiaali- ja terveyspalveluiden ja sosiaaliturvan rakenteellinen uudistaminen. Väestökehitys yhdistettynä huono-osaisuuden kasautumiseen ja talouskasvun hidastumiseen edellyttää voimakasta panostusta ongelmien ehkäisyyn poikkihallinnollisin keinoin.

Strategiset tavoitteet:

1. Hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen
2. Lapsi- ja perheystävällisyyden edistäminen
3. Ikäystävällisyyden edistäminen
4. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantaminen

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen keskeisinä tavoitteina on

1. kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja,
2. turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille,
3. parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta,
4. turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti,
5. vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin
6. hillitä kustannusten kasvua.

Sosiaaliturvan uudistamisen strategiset tavoitteet:

1. Ikäihmisten toimeentulon turvaaminen ja köyhyyden vähentäminen
2. Lapsiperheiden aseman parantaminen
3. Eriarvoisuuden vähentäminen

Tavoite 1 Hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Järjestöille jaettavien avustusten sekä valtionapujen käytäntöjä eri hallinnonaloilla selvitetään oikeusministeriön ja tuotonjakoministeriöiden kesken ja soveltuvin osin yhdenmukaistetaan. Osana tätä kokonaisuutta: STM:n veikkausvoittovaroista jakamien avustusten uusi järjestelmä käyttöön v. 2021.	VM	OM, STM, OKM, MMM, VNK, SM	VM:n hankkeen toimikausi päättyy 2023. Valtionavustuskäytänteitä selvitetään ja mahdollista yhdenmukaistamista valmistellaan 31.5.2021 mennessä.

Tavoite 2 Lapsi- ja perheystävällisyyden edistäminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Parlamentaarisesti valmisteltu lapsistrategia.	STM	OKM, VNK ja muut ministeriöt	12/2022
Kiusaamiseen puuttumisen ja yksinäisyyden vähentämisen toimenpideohjelma	OKM	STM	Ohjelman valmistelu 6/2020
Kehitetään lapsi- ja perhepalveluita ja jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa.	STM	OKM, TEM	2020–12/2022
Säädetään asteittain kiristynvä vähimmäishenkilöstömitoitus lastensuojeluun	STM	OKM	HE:n toimeenpano 2023 alkaen

Tavoite 3 Ikäystävällisyyden edistäminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan poikkihallinnollinen ikäohjelma. Vahvistetaan kotihoidon resursseja ja laatuja sekä kehitetään omaishoitoa. Säädetään hoivahenkilöstön sitovasta vähimmäismitoituksesta ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä	STM	OKM, YM	HE:t 2019 ja 2020. Eri asioiden toimeenpano hallituskausi.

Tavoite 4 Palvelujärjestelmän kehittäminen ja käynnistettävät uudistushankkeet

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Sote-keskusten kehittämisohjelma. Hoitotakuun tiukentaminen perusterveydenhuollossa (7pv), valmistellaan mielenterveysstrategia	STM		Hallituskausi
Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja innovaatioekosysteemi, kasvustrategia 2014 toimeenpano.	STM	TEM, OKM, UM	Tiekartan päivitys 12/2019
Lääkehuollon kokonaisuudistus (STM 2019:5) ja apteekkialan uudistaminen.	STM	TEM	Useampi HE hallituskaudella

8.1 Sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenneuudistus

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus	STM	VM, TEM, SM	Hallituskausi
Maakuntien verotusoikeuden selvittäminen	VM	STM	Selvitetään vuoden 2020 loppuun mennessä.
Monikanavaraituksen purkaminen	STM	VM	Hallituskausi
Selvitetään Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisu.	STM	VM, SM	Selvitys 12/2019
Valviran ja aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveyspalveluiden valvonta-, lupa- ja ohjaustehtävät sekä muiden valtion aluehallinnon tehtävien uudelleenjärjestelyt selvitetään parlamentaarisen selvitystyön yhteydessä.	VM	STM ja muut ministeriöt	Selvitystyöt valmistellaan parlamentaarisesti vuoden 2020 loppuun mennessä.
Kuntien rooli palveluiden tuottajana selvitetään.	STM	VM, TEM, SM, MMM	Selvitys 12/2019
Valmistelu mahdollisesta vaiheittaisesta siirtymisestä monialaisiin maakuntiin parlamentaarisesti vuoden 2020 loppuun mennessä.	VM	STM, SM ja muut ministeriöt	Parlamentaarisen valmistelun käynnistäminen 10–11/2019. Valmistelu vuoden 2020 loppuun mennessä.

8.2 Sosiaaliturvan uudistaminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Hallitus käynnistää sosiaaliturvauudistuksen, joka valmistellaan tutkimusperusteisesti parlamentarisessa komiteassa.	STM	VM, OKM, TEM, YM, OM	Kaksi hallituskautta

Tavoite 1

Ikäihmisten toimeentulon turvaaminen ja köyhyyden vähentäminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Kunnallisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien yhdistäminen	STM	VM	HE 12/2022

Tavoite 2

Lapsiperheiden aseman parantaminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Tuetaan tasa-arvoista vuorovanhemmuetta, esim. mahdollistetaan lapselle kaksi tasa-vertaista osoitetta. Edistetään vuoroviikkoasumista koskevan selvityksen toimenpideehtouksia	STM	YM, OKM, OM	Hallituskausi

*Perhevapaaudistus: ks. 7 Luottamuksen Suomi, tavoite 2

Tavoite 3
Eriarvoisuuden vähentäminen

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Helpotetaan palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulomuotojen yhteensovittamista sosiaaliturvassa, eritoten työttömyysetuuksien osalta.	STM	TEM, VM	Hallituskausi
Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen osana sosiaaliturvauudistusta	STM	OKM, TEM, VM	Hallituskausi
Toteutetaan negatiivista tuloveroa koskeva kokeilu.	VM	VNK, STM	Työtulotukiselvityksen yhteydessä selvitys vuoteen 2022 mennessä. Kts. Työtulotuki jakso 2 tavoite 3

9 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

Koulutus- ja osaamistason nousua, oppimiserojen kaventumista ja koulutuksellista tasa-arvoa tavoitellaan kaikilla koulutusasteilla. Keinot kohdistuvat koko koulutusjärjestelmään ja sen kehittämiseen. TKI-toimintaympäristön parantamiseen panostetaan.

Tasa-arvoisen yhteiskunnan tavoitteena on, että jokaisella on mahdollisuus kouluttautua niin pitkälle kuin rahkeet riittävät. Sivistys on tärkeimpiä arvojamme ja ihmisen vapauden tae. Hyvä yhteiskunta on yhdessä tekemistä, vuorovaikutusta, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Suomen kulttuuri-, liikunta-, ja nuorisosektorit perustuvat vahvaan kansalaisyhteiskuntaan. Keskeinen tavoite on lasten ja nuorten hyvinvoinnin kohentuminen.

Strategiset tavoitteet:

1. Koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy
2. Lapset ja nuoret voivat hyvin
3. Koulutus rakentaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta
4. Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida

Kulttuuri, nuoriso ja liikunta-asioiden strategiset tavoitteet:

1. Luovien alojen työpaikat lisääntyvät, osuus BKT:sta nousee ja työntekijöiden työskentelyedellytykset paranevat
2. Kulttuuripalvelut ovat paremmin saavutettavissa ja kulttuurin toimintaedellytykset ovat vahvistuneet
3. Nuorten syrjäytyminen vähenee – jokainen nuori pysyy koulutuspolulla ja nuorisotyöttömyys vähenee
4. Nuorten osallisuus kasvaa
5. Turvataan Veikkauksen edunsaajien määrärahat
6. Liikunnallinen kokonaisaktiivisuus nousee kaikissa ryhmissä
7. Ulkoilun ja arkiliikkumisen edellytykset paranevat
8. Seuratoiminnan ja huippu-urheilun edellytykset paranevat

Tavoite 1

Koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Koulutuspoliittinen selonteko	OKM	STM, TEM	Luonnos 5/2020 Lausuntokierros 8–9/ 2020 HE 11/2020
Korkeakoulutuksen saavutettavuus-suunnitelma	OKM	STM	12/2020
Korkeakoulutuksen aloituspaikkojen merkittävä lisääminen	OKM	TEM	Valmistelu korkeakoulujen sopimuskaudella 2021–2024 Merkittävät kouluslaajennukset edellyttävät lisärahoitusta
Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma ja toimenpideohjelma varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon sekä osallistumistasen parantamiseksi. Erillisohjelma maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimisen edellytysten ja koulutus-siirtyminen turvaamiseksi	OKM	STM, TEM	Toimenpideohjelmien valmistelu 10–12/2019. Valtionavustusten 1. haku ja päätökset 2–4/2020. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten oppimisen edellytysten ja siirtymien toimenpiteet sisältyvät osin tähän ja osin oppivelvollisuuden laajentamiseen.
Oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen	OKM	TEM	Projektiryhmä ja Seurantaryhmä asetettu 8/2019 HE lausunnolla 4–5/2020 HE valmis 9–10/2020
Parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus (ks. myös <i>Elinvoimainen Suomi</i>)	OKM	TEM, STM	Ehdotukset jatkuvan oppimisen uudistukseksi 12/2020

Tavoite 2

Lapset ja nuoret voivat hyvin

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteydessä lasten, nuorten ja perheiden matalan kynnyksen palveluita (ks. <i>lapsistrategia, 8 Oikeudenmukainen Suomi</i>)	OKM	STM, TEM	Työryhmä 12/2020 Toimenpiteet valmistuvat 12/2021
Vahvistetaan oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja kaikilla koulutusasteilla (ml. sitovat mitoitukset palveluihin)	OKM	STM, TEM	Kytkeytyy oppivelvollisuuden laajennuksen aikatauluun.
Tarjotaan harrastamismahdollisuudet kaikille lapsille ja nuorille (Islannin malli)	OKM	STM	Kohdentamisesta päätös kehysvalmistelun 2020 Käyttöönotto 2021

Tavoite 3**Koulutus rakentaa yhteiskunnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Täysipäiväinen kokoaikainen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus ja pienemmät ryhmäkoot	OKM	STM	HE 10/2019 VNA 12/2019
Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon vahvistaminen, opettajien määrän lisääminen, rahoitustason kasvattaminen	OKM	TEM	Laatu- ja tasa-arvo-ohjelma 12/2022
Ohjelma, joka vahvistaa koulussa toisen kotimaisen kielen oppimista	OKM	OM	Käynnistyy 6/2020

Tavoite 4**Suomi on kansainvälisesti houkutteleva paikka opiskella, tutkia ja investoida**

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Laaditaan pitkän aikavälin suunnitelma, jonka avulla TKI-toimintaympäristö paranee. TKI-rahoituksen tavoite: 4 % BKT:sta. (ks. 6 Elinvoimainen Suomi, tavoite 1)	TEM, OKM	Muut ministeriöt	TEM: Suunnitelma (tiekartta) valmistuu 31.12.2019 OKM: Valmistelu käynnistyy keväällä 2020
Innovaatio- ja tutkimuspolitiikan hallinnon alarajat ylittävää koordinaatiota ja johtamista vahvistetaan läpi valtionhallinnon	TEM, OKM	VNK ja muut ministeriöt	OKM: Vaalikausi TEM: Aikataulu auki, koska asiasta ei ole vielä sovittu.
Vahvistetaan suomalaisen tutkimus- ja tiedeyhteisön kilpailukykyä ja vetovoimaa panostamalla tutkimusympäristöihin ja tutkimusinfrastruktuureihin.	OKM	TEM, STM	Tutkimusinfrastrategia 12/2019 Tiekartta 12/2020
Helpotetaan ulkomaalaisten tutkijoiden, opiskelijoiden ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä.	TEM	SM, OKM, STM, UM	2/2020

9.1 Kulttuuri, nuoriso ja liikunta-asiat

Tavoite 1

Luovien alojen työpaikat lisääntyvät, osuus BKT:sta nousee ja työntekijöiden työskentelyedellytykset paranevat

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Perustetaan Creative Business Finland	TEM	OKM	Toiminta käynnistyy 6/2020 mennessä

Tavoite 2

Kulttuuripalvelut ovat paremmin saavutettavissa ja kulttuurin toimintaedellytykset ovat vahvistuneet

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Toteutetaan esittävien taiteiden valtion-osuusudistus.	OKM		Työryhmävalmistelu 2/2020 HE 8/2020

Tavoite 3

Nuorten syrjäytyminen vähenee – jokainen nuori pysyy koulutuspolulla ja nuorisotyöttömyys vähenee (ks. Kestävä talous)

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Luodaan toimintamalli koulukuntoisuuden luotettavaan ja yksilölliseen arviointiin	OKM	STM	Valmis keväällä 6/2021
Nuorille tasapuoliset mahdollisuudet kasvokkain tapahtuvaan tukeen Ohjaamoissa (ks. 7 Luottamuksen Suomi, tavoite 1)	TEM, OKM	STM	TEM: Jatkuvaa toimintaa OKM: Valmistelu VANUPO:n yhteydessä 12/2019

Tavoite 6

Liikunnallinen kokonaisaktiivisuus nousee kaikissa ryhmissä ja seuratoiminnan ja huippu-urheilu edellytykset paranevat [tavoitteet 6 ja 8 yhdistetty]

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Liikuntapolitiittisen selonteon toimeenpano	OKM	STM	Valmistelu 2020–2023 Liikkuva Suomi/Liikkumisohjelman toimeenpano vaiheittain Huippu-urheilua koskevat selvitykset 2020–12/2022

Tavoite 7

Ulkoilun ja arkiliikunnan edellytykset paranevat

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Liikuntapaikkojen rakentaminen, korjausvelan pienennys, energiatehokkuuden parantaminen	OKM	VM, YM	2020–2023

10 Ohjaustavat

10.1 Omistajapolitiikka

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen päivittäminen	VNK		Loka–maraskuu 2019

10.2 Maailman paras julkinen hallinto

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Hallitus valmistelee julkisen hallinnon strategian, jonka keskeinen tavoite on kansalaisille annettava palvelulupaus	VM	Useat ministeriöt	Strategia valmis 6/2020.
Hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate. Toteutetaan tiedon avaamisen ja hyödyntämisen strategisia toimenpiteitä.	VM	Useat ministeriöt	Toimenpiteet aloitetaan 2020. Avoimen datan direktiivin kansallinen toimeenpano ja siihen liittyvät tukitoimenpiteet 2021 kesään mennessä.

LIITE

Hallitusohjelmassa esitetyt parlamentaariset valmisteluisällöt:

- Viedään maankäyttö- ja rakennuslain uudistus loppuun parlamentarisessa valmistelussa.
- Turvallisuutta koskevien selontekojen valmistelun yhteydessä järjestetään kaikki eduskuntapuolueet kattava parlamentaarinen seuranta eduskunnan edellyttämällä tavalla.
- Säädetään avoimuusrekisteri parlamentaarisen valmistelun pohjalta kansalaisyhteiskuntaa kuullen.
- Suomen kriisinhallintapolitiikan kehittämiseksi asetetaan parlamentaarinen komitea, joka laatii kokonaisvaltaisen yli hallituskausien ulottuvan kriisinhallinnan tavoitelinjauksen toiminnan vaikuttavuuden ja resurssien käytön suunnitelmallisuuden tehostamiseksi samoin kuin määrällisesti riittävän osallistumisen varmistamiseksi.
- Hallituskauden alussa asetetaan laajapohjainen parlamentaarinen komitea selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä.
- Käynnistetään parlamentaarinen komiteavalmistelu kansallisen, YK:n lapsenoikeuksien sopimukseen perustuvan lapsistrategian luomiseksi.
- Erillisinä asioina valmistellaan parlamentarisessa komiteassa maakuntien verotusoikeus ja monikanavarahoituksen purkaminen vuoden 2020 loppuun mennessä.
- Valviran ja aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveystalveluiden valvonta-, lupa- ja ohjaustehtävät sekä muiden valtion aluehallinnon tehtävien uudelleenjärjestelyt selvitetään parlamentaarisen selvitystyön yhteydessä.
- Itsehallinnolliset alueet mahdollistavat vaiheittaisen siirtymisen monialaisiin maakuntiin. Tämä valmistellaan parlamentarisesti vuoden 2020 loppuun mennessä. Työssä selvitetään, mitä tehtäviä kunnilta, kuntayhtymiltä ja valtiolta siirretään maakunnille.
- Hallitus käynnistää sosiaaliturvauudistuksen, jossa hyödynnetään TOIMI-hankkeessa tehtyä työtä. Uudistus valmistellaan tutkimusperusteisesti parlamentarisessa komiteassa.
- Toteutetaan parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus, jolla vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista.
- Lisäksi harkitaan asetettavaksi laaja-alainen parlamentaarinen neuvottelukunta muodostamaan tilannekuvaa ja seuraamaan kansainvälisen verotuksen kehitystä ja arvioimaan erilaisten ehdotusten vaikutuksia Suomelle.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN PDF 978-952-287-789-5
ISSN PDF 2490-0966

